

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานการนิเทศภายในโรงเรียนตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษา
2. ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา
3. ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา
4. หลักการนิเทศการศึกษา
5. ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน
6. ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน
7. ผู้นิเทศการศึกษา และผู้นิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน
8. งานการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

มีนักการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

การนิเทศการศึกษา หมายถึง การประสานงาน ชี้แจง การกระตุ้น และการแนะนำทุกแง่ทุกมุมแก่ครู (สงวน สิทธิเลิศอรุณ 2523 : 185)

การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์ไม่หยุดนิ่งในการแนะนำ และชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูและนักเรียน เพื่อปรับปรุงตนเองและสภาพการเรียนการสอน เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์ (ชาญชัย อาจินสมาจาร 2525 : 5)

การนิเทศการศึกษา หมายถึง การพยายามทุกชนิดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาในการแนะนำครู หรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้รู้จักวิธีการปรับปรุงการสอนหรือการให้การศึกษา (ภิญโญ สาร 2516 : 232)

การนิเทศการศึกษา เป็นความพยายามของบุคลากรทางการศึกษา ที่จัดกิจกรรมและให้บริการกับผู้บริหาร และครู ในทางตรงและทางอ้อมที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนของครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการเรียนของนักเรียน (นิพนธ์ ไทยพานิช 2529 : 17)

การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามอย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่างที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษามีคุณภาพทั้งการเรียนการสอน (ชาวี มณีศรี 2527 : 27)

การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการทำงานร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน (สงัด อุทรานันท์ 2528 : 7)

นอกจากนี้ในทัศนะของนักการศึกษาชาวต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยการทำงานร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ (Spears 1967 : 16)

การนิเทศการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารโรงเรียน ซึ่งจะมุ่งเน้นสัมฤทธิ์ผล ของการสอนให้เป็นไปตามความคาดหวังของระบบการศึกษา (Eye, Netzer and Krey 1971 : 30)

การนิเทศการศึกษา คือ การที่บุคลากรในโรงเรียนได้กระทำกับบุคคล หรือ สิ่งอื่นใด เพื่อคงไว้หรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของโรงเรียน ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการบรรลุเป้าหมายทางการสอนของโรงเรียน (Harris 1985 : 10-11)

จากความหมายการนิเทศการศึกษาที่ได้ประมวลมาจากนักการศึกษาไทย

และต่างประเทศ สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการในการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ของการศึกษาที่กำหนดไว้

ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

ความมุ่งหมายเป็นสิ่งที่คู่กันกับเป้าหมายที่ได้รับการยอมรับร่วมกันว่า จะต้องปฏิบัติให้สำเร็จ ความมุ่งหมายชี้ให้เห็นจริงว่าอะไรจะต้องทำให้สำเร็จ อะไรควรจะทำ ความมุ่งหมายจึงเปรียบเหมือนเข็มทิศในการนำทาง ดังนั้นการนิเทศการศึกษาซึ่งเป็น งานที่พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน จึงต้องมีความมุ่งหมายในการปฏิบัติงานที่แน่นอน

พนัส หันนาคินทร์ (2523 : 148) ได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการ นิเทศการศึกษาว่า การนิเทศการศึกษามีความมุ่งหมายเพื่อปรับปรุง ส่งเสริมการเรียน- การสอนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษาไม่ใช่การบังคับ หรือการจับผิด แต่เป็นการช่วย- เหลือซึ่งกันและกัน ดังนั้นจึงถือว่าการนิเทศการศึกษาตั้งอยู่บนรากฐานแห่งการมีมนุษย- สัมพันธ์ที่ดี

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2521 : 31-39) ได้ชี้แจงความ- มุ่งหมายเฉพาะของการนิเทศ โดยสรุปดังนี้

1. ช่วยให้ครูเห็นและเข้าใจต่อแท้ในวัตถุประสงค์ของการศึกษา
2. ช่วยให้ครูได้เห็นและเข้าใจในความต้องการของเยาวชนและปัญหาต่าง ๆ ของเยาวชน
3. ช่วยสร้างครูให้มีลักษณะแห่งความเป็นผู้นำ
4. ช่วยเสริมขวัญของคณะครูให้อยู่ในสภาพที่ดีและเข้มแข็ง และรวมหมู่คณะ ให้เป็นทีมปฏิบัติงานร่วมกันด้วยกำลังสติปัญญาสูง เพื่อบรรลุจุดประสงค์เดียวกัน
5. ช่วยพิจารณาความเหมาะสมของงานให้ถูกต้องกับความสามารถของครูแต่ละคน
6. ช่วยครูให้พัฒนาการสอนของตน
7. ช่วยฝึกครูใหม่ให้เข้าใจงานในโรงเรียน และงานอาชีพครู

8. ช่วยประเมินผลงานของครู โดยอาศัยความเจริญงอกงามของเด็ก ไปตามแนวทางที่ได้ตกลงกันไว้

9. เพื่อช่วยให้ครูรู้จักค้นหาจุดอ่อนในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน และช่วยครูวางแผนการสอนให้เหมาะสมเพื่อแก้ไข

10. ช่วยในด้านการประชาสัมพันธ์

11. ช่วยหยิบยกปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน

12. ช่วยป้องกันครูให้พ้นจากการถูกใช้งานจนเกิดขอมเซต และช่วยป้องกันครูจากการถูกทำหิทธิเตียน หรือถูกลงโทษอย่างไม่เป็นธรรม

จากความมุ่งหมายนี้ได้สรุปเป็นหัวข้อไว้ 4 ประการ ดังนี้

ก. ลักษณะความเป็นผู้นำแห่งอาชีพ (Professional Leadership)

ข. การปรับปรุงการสอน (Improvement of Teaching)

ค. ช่วยให้ครูมีความก้าวหน้า (Aiding Teacher Growth)

ง. แนะนำทีมงานให้ชุมชนเข้าใจ (Guiding Staff of Community Relation)

ปรียา นิพนธ์พิทยา (2525 : 237-238) ได้สรุปความมุ่งหมายของการนิเทศไว้ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูเป็นคณะ ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ

2. เพื่อส่งเสริมให้ครูรักงานวิชาการ ทำงานด้านวิชาการอย่างสม่ำเสมอ เคารพในหลักการและเหตุผล ทดลอง ค้นคว้า ทดลองจนการเปลี่ยนแปลงวิธีสอนใหม่ ๆ

3. ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของครูให้เป็นไปโดยสะดวก มีประสิทธิภาพ เพื่อความรู้ และโอกาสที่จะปฏิบัติ

อดัมส์ และดิกคีย์ (Adams Dickey 1966 : 22-23) ได้สรุปความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ 6 ประการ คือ

1. การช่วยให้ครู เป็นผู้รู้จักคิดค้นหาวิธีการทำงานด้วยตนเอง

2. มุ่งให้ครูรู้จักวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง

3. ช่วยให้ครูรู้สึกมั่นคง และมีความเชื่อมั่นในความสามารถ

4. ช่วยให้ครูมีความคุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการ

5. ช่วยให้ครูเข้าใจปรัชญาการศึกษาที่ถูกต้อง
6. ช่วยเผยแพร่ให้ชุมชนเข้าใจแผนการศึกษาของโรงเรียน

จากความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การนิเทศ การศึกษามุ่งที่จะพัฒนาครู เป็นประเด็นสำคัญ เพื่อให้ครูมีความเชื่อมั่นในการจัดการเรียน- การสอน รู้จักวิเคราะห์ปัญหา และหาวิธีแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลไปยังตัวนักเรียน ใ้พัฒนาไปตามเป้าหมายของการศึกษา สามารถกล่าว โดยสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานของการศึกษา ในทุก ๆ ด้าน
2. เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของครู
3. เพื่อส่งเสริมขวัญและกำลังใจให้กับครู
4. เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนการสอน
5. เพื่อประสานงานค่านิยมทั้งภายในโรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา

ในสภาพปัจจุบันสภาวะสังคมกำลังพัฒนาเปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นต้องพยายาม ปรับสภาพทางการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม โดยมุ่งพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนานักเรียน ให้มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาไปสู่อนาคต การนิเทศการศึกษามีความจำเป็น ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก ดังที่ วิจิตร (ธีระกุล) วุฒิบานุกร และคณะ (2520 : 11-12) ได้กล่าวถึง ความจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศการศึกษาว่า เนื่อง- มาจากเหตุผลดังนี้

1. สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย ศึกษานิเทศก์จึงเป็นตัวแทนการ เปลี่ยนแปลงทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์การที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
2. ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นโดยไม่หยุดยั้ง แม้แนวคิดในเรื่อง การเรียนการสอนก็เกิดขึ้นมาใหม่อยู่ตลอดเวลา จำเป็นที่ครูจะต้องติดตามศึกษาให้มี

ความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ แต่เนื่องจากภาระหน้าที่ในงานสอนมีอยู่มาก ศึกษานิเทศก์ จึงเป็นฝ่ายต้องรับผิดชอบช่วยเหลือในเรื่องนี้

3. การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนพัฒนาขึ้น จำเป็นจะต้องมีผู้ชำนาญงาน โดยเฉพาะ ศึกษานิเทศก์เป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อการนี้

4. การศึกษาของประเทศไม่อาจรักษามาตรฐานไว้ได้ ถ้าหากบุคคลที่ ทำหน้าที่ควบคุมดูแลระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน

วไลรัตน์ มุญสวัสดิ์ (2528 : 7) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศ การศึกษา ไว้ดังนี้

1. กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคม ศึกษานิเทศก์ต้องทำตัวเป็นตัวแทน การเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ในการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา โดยทำงาน ร่วมกับครู-อาจารย์ เช่น การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในระดับต่าง ๆ

2. การผลิตครู สถาบันผลิตครู ผลิตครู ให้มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำอย่างไร จึงจะผลิตครูให้มีประสิทธิภาพ เพราะการผลิตครูนั้น เมื่อไปทำงานในสถานศึกษาจะต้อง มีการฝึกอบรมประจำการ (Inservice Education) อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้อง กับความเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. มาตรฐานการศึกษา ในการรักษามาตรฐานของการศึกษา ต้องอาศัย ผู้เชี่ยวชาญ โดยเลือกจากผู้ที่มีความรู้มาทำงาน และช่วยนิเทศความรู้ใหม่ ๆ ให้แก่ครู ที่ทำการสอนประจำ ให้มีความคิดกว้างไกล ก้าวหน้าทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนี้ ชาญชัย อาจินสมาจาร (2525 : 5) กล่าวถึง ความจำเป็น ในการนิเทศการศึกษา ไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นในการให้บริการทางวิชาการ การ- ศึกษาเป็นกิจกรรมที่ย่างยากสลับซับซ้อน เพราะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร การ- นิเทศการศึกษาเป็นการให้บริการแก่ครู เป็นจำนวนมากที่มีความรู้ความสามารถต่าง ๆ กัน และปัจจุบันการขยายตัวทางการศึกษามากขึ้น สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาจะต้องอาศัย ความช่วยเหลือ

2. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อความงอกงามของครู ถึงแม้ว่า ครูทุกคนจะได้รับการฝึกฝนการเป็นครูมาเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ครูจำเป็นที่จะต้อง

ปรับปรุงและฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ ในขณะที่ครูทำงานในสถานการณจริง

3. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือครู ในการเตรียม การสอน เนื่องจากครูต้องปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ และต้องเผชิญกับภาระหน้าที่ ค่อนข้างหนัก ครูจึงไม่มีเวลาเพียงพอต่อการเตรียมการสอน การนิเทศการศึกษาจึงช่วย ลดภาระของครู

4. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อการทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่ เสมอ จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีอยู่เสมอ ทำให้เกิดการพัฒนาทางการศึกษา ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ จากการอภิปราย และ จากการค้นพบของการวิจัย มีความจำเป็นต่อครู การนิเทศการศึกษาสามารถให้บริการ แก่ครูได้

5. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อภาวะผู้นำทางค่านวิชาชีพแบบ ประชาธิปไตย การนิเทศการศึกษาสามารถให้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยังสามารถรวมพลังของบุคคลที่ร่วมอยู่ในกระบวนการทางการศึกษา

จากแนวคิดดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ความจำเป็นที่ต้องจัดให้มีการนิเทศ การศึกษาขึ้นนั้น เพราะการนิเทศการศึกษาจะช่วยให้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์ ปรชญา นโยบายทางการศึกษาแจ่มชัดขึ้น ช่วยในการจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับสภาพ การเปลี่ยนแปลงของสังคม การนิเทศการศึกษายังช่วยครูตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอนได้อย่างมีเหตุผลและเหมาะสม นอกจากนี้การนิเทศการศึกษายังช่วยในการ พัฒนาศักยภาพประจำการให้มีความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยเหตุนี้การนิเทศการศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา

หลักการนิเทศการศึกษา

ในอดีตการนิเทศการศึกษามักจะแฝงไว้ด้วยอำนาจ การนิเทศการศึกษาจะเป็น ไปในลักษณะของการชี้แนะหรือบอกให้ทำ แล้วผู้นิเทศจะทำการติดตามผลดูว่าเป็นไปตาม ที่แนะนำไว้หรือไม่ และโดยทั่วไปผู้ทำหน้าที่นิเทศมักจะรับความชอบจากผลงาน แต่หาก เกิดความผิดพลาดขึ้น มักจะ โยนความผิดให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน สำหรับในปัจจุบันนี้จะถือว่า ผลงานที่เกิดขึ้นจากการนิเทศไม่ว่าจะดีหรือเลว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศทุกคน

จะต้องรับผิดชอบร่วมกัน และโดยเท่าเทียมกันด้วย (สังค อุทรานันท์ 2529 : 13-14)

กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา (2524 : 41-44) ให้หลักการนิเทศการศึกษา ไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา คือ ปรวิษญา ถือว่าการนิเทศการศึกษาเป็นการแสวงหาความจริงในความเป็นอยู่ของสังคม พร้อมทั้งการประเมินผลวัตถุประสงค์และสิ่งทีพึงประสงค์ รวมทั้งหน้าที่ประสานความคิดของครูให้กลมกลืนกันได้

2. การนิเทศการศึกษา คือ ความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้นิเทศ์ ซึ่งอาจจะอยู่คนละสังกัด หรือผู้นิเทศ์กับครูต่างก็ทำงานในจุดมุ่งหมายอันเดียวกัน ดังนั้นความร่วมมือจึงเป็นสิ่งสำคัญ อันจะทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

3. การนิเทศการศึกษา คือ งานสร้างสรรค์ งานนิเทศการศึกษามุ่งค้นคว้าหาความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวครู เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน อย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้ครูแสดงความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา รวมทั้งการคัดแปลงสิ่งแวดล้อมให้อำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินงาน

4. การนิเทศการศึกษา คือ วิทยาศาสตร์ การนิเทศการศึกษานำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ เช่น การค้นคว้าทดลองที่อยู่ภายใต้การควบคุมที่ถูกต้อง ให้มีการประเมินผลอย่างมีหลักเกณฑ์ทั้งการเรียนของเด็กและการสอนของครู

5. การนิเทศการศึกษาก่อให้เกิดผล การนิเทศการศึกษายึดหลักการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ ทฤษฎีทุกทฤษฎีต้องมีการปฏิบัติควบคู่กันไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลที่แน่นอนจริง ๆ และจะต้องมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ

รองรัตน์ อิศรภักดี (2521 : 6-7) มีความเห็นว่า หลักการที่สำคัญของการนิเทศการศึกษาคควรประกอบด้วย

1. การแสวงหาช่องทางที่จะกระตุ้นให้เกิดความคิด และปฏิบัติการทางสร้างสรรค์
2. ควรให้ออกาสแก่ทุกคนไ้บรรลุผลตามวุฒิภาวะของเขา โดยมีไ้หักหาญเอาแต่ใจ หรือถือหลักวิชาเป็นเกณฑ์ จนบุคคลอื่นตามไม่ทัน
3. ให้แต่ละคนมีโอกาสเสนอผลงานตามความสามารถ ไม่ปล่อยให้คนใดหรือหมู่ใดถูกขาดความเป็นผู้นำในการทำงาน

4. สนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมมือ ออกความคิดเห็น ตัดสินใจชี้ขาดในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะการตัดสินใจชี้ขาดนั้นมีผลถึงผู้นั้นด้วย

5. ยอมรับนับถือความแตกต่างของแต่ละคน และใช้ความต่างนั้นเป็นสิ่งประกอบ โดยการพิจารณาการปฏิบัติงาน หรือการมอบหมายงานแก่บุคคลนั้น

6. ยอมรับความสำคัญของครู ในสภาพการเรียนของโรงเรียน และยอมรับให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่ครูได้ประสบมา

7. พยายามทำให้ครูมีความสำนึกในความมั่นคงในอาชีพการงาน มีขวัญและกำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ มีความพอใจในผลสำเร็จของงาน มีใจกล้าหาญและบุคลิกธรรมในการสำรวจความสามารถและความบกพร่องของตนเอง เพื่อจะได้แก้ไข ปรับปรุงการงานให้ดีขึ้น

8. ทำให้มีพัฒนาการ นโยบายการนิเทศการศึกษา และความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

9. นำเอาความรู้ที่เกี่ยวกับธรรมชาติของเด็ก กระบวนการเรียน ระเบียบสภาพของสังคม ความสัมพันธ์ของมนุษย์และพัฒนาการของหลักสูตรวิชาชีพ มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การเรียน

10. ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือในการทดลองค้นคว้าทางวิชาการที่เกี่ยวกับการศึกษาและผลที่ได้มาใช้ให้เกิดผลดี

11. ยอมรับในความสำคัญของการวางแผนระยะยาว การประเมินผล และสนับสนุนกระบวนการดังกล่าวด้วย

สุนทร โคโลมี (2528 : 25) ได้สรุป แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาคควรเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นอย่างแท้จริง

2. แสวงหาแนวทางการแก้ปัญหา และวางแผนดำเนินงานอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ โดยนำเอาวิธีการวิเคราะห์ วิจัย มาใช้ให้เป็นประโยชน์

3. กระบวนการดำเนินงานต้องเป็นไปในลักษณะของการปรึกษาหารือร่วมกัน ระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาทุกฝ่าย

4. บรรยายการดำเนินงานร่วมกัน เป็นไปในลักษณะการยอมรับ ความคิดเห็น ความสามารถ และบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน และมุ่งเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

ฟรานเซท (Franseth 1961 : 23-28) ให้ข้อเสนอแนะถึงหลักการนิเทศการศึกษา โดยเน้นในค่านิยมของผู้นำกลุ่ม กล่าวโดยสรุปมี 4 ประการ ดังนี้คือ

1. การนิเทศจะให้ผลอย่างสูงสุดในการปรับปรุงการเรียนการสอนก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นให้ความสำคัญแก่วิธีการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และตั้งอยู่บนจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ซึ่งได้พิจารณาตกลงร่วมกัน โดยคณะครูและศึกษานิเทศก์

2. การนิเทศจะมีความหมายสำหรับครู จะต้องให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาว่า จะให้ศึกษานิเทศก์ช่วยเหลือในเรื่องใด

3. การนิเทศที่จะต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ยั่วยุและสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ในการช่วยเหลือครู และต้องทำให้ครูรู้สึกว่าจะช่วยให้เขาพบวิธีที่ดีกว่าในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

4. การนิเทศจะให้ได้ผลควรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ในการแก้ปัญหา และช่วยให้ผู้ร่วมงานได้ศึกษาปัญหา ตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานเสียก่อน

จากหลักการนิเทศศึกษาค้างกล่าวมาแล้วข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า หลักการของการนิเทศศึกษานั้น ควรจะถูกตั้งตามหลักวิชา มีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ คือ มีการทำงานเป็นขั้นตอน และสรุปจากข้อมูลที่ถูกตั้ง มีความเป็นประชาธิปไตย นอกจากนี้การนิเทศการศึกษาควรเป็นการสร้างสรรค์ ให้ผู้ที่มีความสามารถได้ทำงานอย่างเต็มที่ ทำงานเป็นหมู่คณะ โดยมีแผนงานและจุดมุ่งหมายที่แน่นอน รวมทั้งเกี่ยวข้องกับผู้ร่วมงานโดยตรง ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้รับการนิเทศมีความเชื่อมั่นและพึ่งตนเองได้ต่อไป

การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

ปัจจุบันการนิเทศการศึกษาโดยจากบุคคลภายนอกหรือโดยศึกษานิเทศก์ ไม่สามารถกระทำได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากการขยายตัวในด้านจำนวนโรงเรียน และขนาดของโรงเรียน ทำให้บุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนเพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อนมากมาย การนิเทศ

การศึกษาจากภายนอก โดยศึกษานิเทศก์ย่อมไม่เพียงพอ เพราะจำนวนศึกษานิเทศก์มีน้อย เพื่อที่จะแก้ปัญหาในเรื่องนี้ จึงจำเป็นต้องอาศัยวิชาการใหม่ ๆ หรือระบบการนิเทศการศึกษาอีกแขนงหนึ่งเข้ามาช่วย เรียกว่า "การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน" ซึ่งการนิเทศการศึกษาระบบนี้เป็นความพยายามหนึ่งที่จะปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น (นิสิตปริญญาโท สาขานิเทศการศึกษาและพัฒนา หลักสูตร 2526 : 1)

ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

สิปพนธ์ เกตุทัต (2518 : 132) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน เป็นการนิเทศการศึกษาโดยอาศัยบุคลากรภายในโรงเรียนเองเป็น ผู้นิเทศ ได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา รวมทั้งครูที่มีความรู้ความสามารถ และความชำนาญ ตลอดจนมีประสบการณ์ในด้านการสอนเฉพาะสาขาวิชา บุคลากรเหล่านี้ จะต้องสามารถทำการนิเทศครูในโรงเรียนในรูปของการเป็นที่เลี้ยง การปรึกษางาน ในหมู่คณะ การให้ความรู้เพิ่มเติม โดยถือหลักการเน้นกำลังกันปฏิบัติงานให้สำเร็จด้วยดีได้

อุาคม จันทสุนทร (2519 : 48) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนเป็นการจัดการนิเทศการศึกษา โดยบุคลากรในโรงเรียนเอง ผู้นิเทศจะ ได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าสายวิชา และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ที่โรงเรียนคัดเลือกและแต่งตั้งขึ้น

กฤษณี น้ำเพชร (2521 : 16) สรุป ความเห็นในเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียนว่า หมายถึง- ความพยายามทุกชนิดของผู้บริหาร โรงเรียนในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพในด้านการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2528 : 93) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน คือ การที่ผู้บริหาร โรงเรียน ซึ่งได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา โดยความร่วมมือกับคณะครูในโรงเรียนร่วมมือกันปรึกษาหารือ เพื่อทำการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล วางแผนการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนปรับปรุงคุณภาพของ

บุคลากรในโรงเรียนให้ดีขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนอาจเชิญวิทยากรและศึกษานิเทศก์ มาร่วมงานด้วย

จากความหมายที่มีผู้กล่าวไว้เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน สามารถสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน หมายถึง การทำงานของผู้บริหารโรงเรียน ที่ทำร่วมกับครู ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นสำหรับครู ทั้งนี้กล่าวโดยสรุปได้ว่า การนิเทศเป็นการนำเอาความเปลี่ยนแปลงจากภายนอกสู่ภายในโรงเรียน ให้ครูเกิดการพัฒนาการทำงานของตนเอง แต่การนิเทศจากภายนอกโรงเรียน ไม่อาจตอบสนองความต้องการของโรงเรียนได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ระบบหรือวิธีการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งจากรายงานการสัมมนา วิชาสัมมนาการนิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ปีการศึกษา 2518 ของแผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "การนิเทศภายในโรงเรียนของตนเอง" ได้สรุปถึงความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. การนิเทศเป็นการส่งเสริมคุณภาพด้านการเรียนการสอนภายในโรงเรียน
2. ครูควรได้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนาความเจริญด้านการสอน และทาง

วิชาการ

3. โรงเรียนต้องมีการนิเทศ เพราะโครงการที่ประกอบด้วยข้อมูลจากการนิเทศ จะช่วยในการจำแนกคุณภาพครู และยังสามารถช่วยในการตัดสินใจปัญหาบางอย่างในโรงเรียนได้

4. การนิเทศสามารถกระตุ้นนำทางความคิดใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับครูภายในโรงเรียน โดยเฉพาะกรณีที่น่าเอาเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ตลอดจนการวิจัยมาใช้ จะเป็นการช่วยในการเก็บข้อมูลในการนิเทศการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และน่าเชื่อถือ

5. โรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องให้ครูทำต่อเนื่องกันไป เพราะไม่มีหลักประกันว่า ครูที่ผ่านสถาบันฝึกหัดครู แล้วจะเป็นครูที่มีประสิทธิภาพตลอดไป โดยไม่ต้องมีการนิเทศ เพราะความก้าวหน้าทางวิทยาการมีเพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ

6. เพื่อเป็นการให้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไป ปรัชญาของโรงเรียน วัตถุประสงค์ของโรงเรียน เพื่อช่วยให้การดำเนินการสอบบรรจุวัตถุประสงค์

7. เพื่อเป็นการเสริมสร้างขวัญ และกำลังใจของคณะครู และก่อให้เกิดความรู้สึกปลอตกภัยในการทำงาน เพื่อจะได้ร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติหน้าที่ ให้บรรลุเป้าหมายอันเดียวกัน มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความรักและภูมิใจในอาชีพครูที่ตนปฏิบัติอยู่ (นิสิตปริญาโท สาขานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร 2518 : 86-87)

สังค อุทรานันท์ (2529 : 198-199) ได้กล่าวไว้ว่า ในภาวะปัจจุบัน การนิเทศภายในโรงเรียนมีความสำคัญและจำเป็นยิ่งขึ้นด้วยเหตุผลต่อไปนี้ คือ

1. ศึกษานิเทศก์โดยตำแหน่งมีจำนวนจำกัด ไม่สามารถสนองความต้องการการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ ได้ทั่วถึง
2. สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ ซึ่งอยู่ภายนอกจะรู้สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนได้ การสนองความต้องการจึงเป็นไปได้ยาก
3. ในสภาพปัจจุบันบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถเพียงพอและบางคนยังมีความชำนาญในเฉพาะสาขาวิชาอีกด้วย จึงสมควรจะใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และยังเป็นการยอมรับซึ่งกันและกันด้วย
4. เป็นการสอดคล้องกับปรัชญา หลักการ และวิธีการของการนิเทศสมัยใหม่ที่สุด ซึ่งการนิเทศสมัยใหม่จะเกิดขึ้นโดยความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่จะต้องมีคนมาคอยชี้แนะให้ทำงานอยู่ตลอดเวลา

สุนทร ไคลมี (2528 : 28) ได้สรุปความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนไว้ว่า

1. การนิเทศจากภายนอกประกอบด้วยสิ่งสนับสนุนต่อการนิเทศไม่เพียงพอ

2. เป็นการนิเทศที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด เพราะผู้นิเทศอยู่ภายในโรงเรียน ฐานะปัญหาของตนเองอย่างแท้จริง

3. บุคลากรภายในโรงเรียนมีความรู้ ความสามารถมากกว่าเดิม จะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการนิเทศเป็นอย่างดี และ

4. ส่งเสริมให้ครูเกิดการทำงานโดยรู้จักคิดและแก้ปัญหาตนเองแทนการช่วยเหลือจากบุคลากรที่อยู่ภายในโรงเรียน

จากความจำเป็นดังกล่าวมาแล้วข้างต้น อาจสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน มีความจำเป็นต่อการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน การนิเทศจากบุคคลภายนอก อาจจะลดความจำเป็นลง ในเมื่อสภาพปัจจุบันขาดแคลนผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ตลอดจนสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ ประกอบกับปัจจุบันบุคลากรภายในโรงเรียน มีความรู้ความสามารถเพียงพอ เป็นตัวปัญหาแท้จริง ในการเรียนการสอนภายในโรงเรียนของตนเองมากที่สุด

ผู้นิเทศการศึกษาและผู้นิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายหลักก็คือ มุ่งพัฒนาครูให้รู้จักวิธีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เพื่อให้การศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ตามความคาดหวังผู้นิเทศการศึกษาจึงเป็นบุคคลใดก็ตามที่สามารถปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายนี้ ในเรื่องนี้ อัดัมส์ และ ดิกกี (Adams and Dickey 1966 : 8) ได้ให้ความเห็นในเรื่องของผู้นิเทศ โดยกล่าวไว้ว่า "ผู้บริหารหรือผู้นิเทศ คือ บุคคลใดก็ตามที่มีหน้าที่ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อเพิ่มพูน และปรับปรุงสภาพการเรียนการสอน ดังนั้นอาจจะเป็นครูใหญ่ในโรงเรียนหรือผู้ช่วยเหลือ แขนงหนึ่งแขนงใดพิเศษ เช่น พลศึกษา คนตรี หรืออาจจะ เป็นศึกษานิเทศก์ หรือผู้อำนวยการโรงเรียนก็ได้"

ในทัศนะของสูนีย์ เอี่ยมมอญลย์ (2523 : 4) ผู้ที่สามารถทำหน้าที่นิเทศการศึกษาได้ก็คือ

1. ศึกษานิเทศก์
2. ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน

หรืออธิการวิทยาลัย ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองอธิการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้าสายวิชาต่าง ๆ หัวหน้าภาควิชาต่าง ๆ

3. ผู้ที่สถานศึกษาเชิญไปให้คำแนะนำเป็นครั้งคราว

4. ครู-อาจารย์ ที่มีความรู้ความสามารถ

ยง รัชชวัลลภ (2524 : 42) ได้กล่าวสนับสนุนในเรื่องที่ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทต่อการนิเทศภายในโรงเรียนว่า ครูใหญ่จะต้องรับผิดชอบงานวิชาการของโรงเรียนด้วย ครูใหญ่จึงต้องมีบทบาทในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน งานนี้เป็นงานในหน้าที่โดยตรง จะโยนให้เป็นภาระหน้าที่ของศึกษานิเทศก์หรือผู้บริหารระดับสูงขึ้น ต่อไปหาได้ไม่ ว่าเป็นไปแล้วบุคคลดังกล่าวนี้มีความสำคัญในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนน้อยกว่าครูใหญ่

จากแนวคิดเกี่ยวกับผู้นิเทศและผู้นิเทศภายในโรงเรียน พอประมวลได้ว่า ผู้นิเทศ คือ บุคคลใดก็ตามที่มีหน้าที่ทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อปรับปรุงสมรรถภาพการเรียนการสอน โดยการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนให้ความร่วมมือ มากกว่าการแนะนำหรือสั่งการอย่างเดียว สำหรับผู้นิเทศภายในโรงเรียนก็คือ บุคลากรที่อยู่ภายในโรงเรียน เช่น ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าสายวิชาต่าง ๆ รวมไปถึงครูผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และประสบการณ์ ในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ที่โรงเรียนได้คัดเลือกหรือแต่งตั้งเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

งานการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

ในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน สิ่งที่มีความสำคัญก็คือ งานการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ซึ่งมีผู้กล่าวถึงในเรื่องนี้ไว้ เช่น

สุจิต เทียรชอบ (2514 : 19-27) ได้เสนองานนิเทศการศึกษาที่ครูใหญ่ควรทำ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ คือ

ก. การช่วยเหลือครูทางด้านวิชาการ และด้านบริหาร ได้แก่

1. ประชุมนิเทศครูใหม่

2. จัดประชุมครูก่อนเปิดภาคเรียน

3. การสังเกตการสอนในชั้น
4. การเยี่ยมชั้นเรียนอื่น ๆ
5. การสาธิตการสอน
6. การให้คำปรึกษาหารือเป็นรายบุคคลหรือรายหมู่
7. การจัดประชุมปฏิบัติการ
8. การอบรมครู
9. การจัดสัมมนา
10. การจัดหนังสือที่มีคุณค่าทางวิชาการ
11. ปรับปรุงห้องสมุดให้ทันสมัยและแนะนำครูให้ใช้ห้องสมุด
12. แนะนำให้ครู เข้าเป็นสมาชิกของสมาคมทางวิชาการต่าง ๆ
13. จัดบริการ โสตทัศนศึกษาให้แก่ครู เป็นอย่างดีและสนับสนุนให้ครูใช้

อุปกรณ์ เหล่านั้น

14. สนับสนุนให้ครูไปเรียนเพิ่มเติม

ข. การช่วยเหลือครูในค่านปัญหาส่วนตัว ได้แก่ การดูแลสุขภาพสุขของครูในปกครอง เป็นกันเอง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจนกระทั่งครูสามารถปรับทุกข์ด้วย ทั้งค่านส่วนตัว ปัญหาในการทำงาน ตลอดจนเข้ากับเพื่อนร่วมงาน

ค. การสร้างขวัญของคณะครูในโรงเรียน ได้แก่

1. ช่วยให้ครูในโรงเรียนมีความรู้เกี่ยวกับวิชาการ ทางการบริหาร และดำเนินการสอนอย่างเพียงพอ
2. จัดสภาพการทำงานให้ดี สะดวกสบาย เป็นสุข
3. ช่วยให้ครูมีความอบอุ่น สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ไม่น้อยหน้าคำท้อ
4. เป็นที่ปรึกษาที่ดีของครูได้ทุกโอกาส
5. สร้างลักษณะเป็นผู้นำให้กับครู เปิดโอกาสให้ครูได้ทำงานที่ใช้ความคิดริเริ่มของตัวเองให้มาก
6. พยายามให้ครูรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองมีความสำคัญ เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานโดยทั่วไป

7. ครูใหญ่ควรเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง ยอมรับฟังความคิดและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของครู
8. ช่วยให้ครูมีความสำเร็จในการงาน มีความเจริญงอกงาม
9. ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางนโยบาย
10. ให้ครูได้มีความรู้สึกนับถือตนเอง ไม่รู้สึกว่าได้รับการหลู่เกียรติหรือเหยียดหยามหรือรู้สึกคอย
11. การดำเนินงานต่าง ๆ ในโรงเรียนควรเป็นประชาธิปไตย
12. ครูใหญ่ควรมีความยุติธรรมต่อครูทุกคน

ง. การประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ซึ่งอาจทำได้ดังนี้

1. จัดรับฟังความคิดเห็นของครูภายในโรงเรียน
2. จัดให้มีการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน
3. จัดให้มีการลงรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน
4. จัดให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติต่าง ๆ
5. ช่วยให้ครูประเมินผลการสอนของตนเอง
6. ช่วยให้ครูรู้จักการประเมินผลการเรียนและความก้าวหน้าของนักเรียน

สายหยุด จำปาทอง (อ้างถึงใน ชารี มณีศรี 2527 : 8-9) ได้
จำแนกงานนิเทศการศึกษาออกเป็นหมวดหมู่ดังนี้ คือ

1. เกี่ยวกับครู
 - 1.1 ช่วยจัดประชุมนิเทศครูใหม่
 - 1.2 ช่วยครูใหม่ในการปฏิบัติงาน
 - 1.3 ช่วยครูตามที่ขอรองมา
 - 1.4 เปิดโอกาสให้ครูได้พบปะอยู่เสมอ
2. เกี่ยวกับหลักสูตร
 - 2.1 ส่งเสริมให้ครูศึกษาหลักสูตร ประมวลการสอนให้เข้าใจ
 - 2.2 ส่งเสริมให้ครูทำประมวลการสอนและบันทึกการสอนร่วมกัน
 - 2.3 ส่งเสริมให้ครูปรับปรุงหลักสูตรและประมวลการสอน
 - 2.4 ส่งเสริมให้ครูใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุดสำหรับปรับปรุง

การเรียนการสอน

3. เกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน

3.1 แนะนำให้ครูทราบถึงอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่และพอสามารถจัดหาได้ และใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

3.2 พยายามจัดบริการเกี่ยวกับอุปกรณ์เท่าที่สามารถทำได้

3.3 ส่งเสริมให้ครูผลิตอุปกรณ์อย่างง่าย ๆ เท่าที่จะทำได้

3.4 ส่งเสริมให้ครูใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ในการเรียน

การสอน

4. เกี่ยวกับการปรับปรุงงานวิชาชีพของครู

4.1 ส่งเสริมให้ครูสังเกตการสอนของกันและกัน และของโรงเรียนอื่น

4.2 ร่วมปรึกษากับครูเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน

4.3 ส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมสัมมนา

4.4 ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ

5. เกี่ยวกับการทำร่วมกัน

5.1 ส่งเสริมให้ครูวางแผนการเรียนการสอนร่วมกัน

5.2 ส่งเสริมให้ครูทำงานร่วมกับผู้ปกครองหรือบุคคลอื่น ๆ ในการ

ปรับปรุงโรงเรียน

6. เกี่ยวกับการค้นคว้าทดลอง

6.1 ส่งเสริมให้ครูทดลองสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เช่น วิธีสอน

6.2 ส่งเสริมให้ครูค้นคว้าอยู่เสมอ

6.3 ส่งเสริมในทุก ๆ ด้าน เพื่อที่ครูจะได้ทำการค้นคว้าทดลองได้

สะดวก

เนกเลย์ และอีแวนส์ (Neagley and Evans 1964 : 105-106)

ได้กล่าวถึง งานนิเทศการศึกษาของอาจารย์ใหญ่ไว้ดังนี้

1. สร้างบรรยากาศให้ครูแต่ละคนหรือทั้งกลุ่มสามารถแสดงความสามารถมาอย่างอิสระ และปรับปรุงการเรียนการสอนร่วมกับบุคคลอื่น

2. ทำงานร่วมกับกลุ่มในการสร้าง และดำเนินการให้เป็นไปตามปรัชญาที่ตั้งไว้ ซึ่งมีส่วนสอดคล้องกับปรัชญาของชุมชน

3. พัฒนาการสอน
4. พัฒนาหลักสูตร
5. กุศลโครงการนิเทศในโรงเรียนให้ดำเนินไปค้ำยคิ
6. ดำเนินการวัดผลและประเมินผลโครงการทั้งระบบ
7. ช่วยให้มีการจัดตั้งผู้เชี่ยวชาญในค่านการสอนและใช้คณะนี้ให้มี

ประโยชน์

8. รับผิดชอบในการจัดโครงการส่งเสริมความรู้แก่ครูประจำการในโรงเรียน

9. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสาร และความคิดเห็นซึ่งกันและกันในระหว่างครู และบุคคลอื่น

10. กุศลสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อุปกรณ์หนังสือและแหล่งวิชาการ

11. ช่วยให้มีการพัฒนาทางการศึกษาใหม่ ๆ ในท้องถิ่น

แฮร์ริส (Harris 1985 : 10-13) ได้กำหนดงานนิเทศการศึกษาไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร
2. การจัดระบบการเรียนการสอน
3. การบริหารงานบุคคล
4. การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก
5. การจัดฝึกอบรมครูประจำการ
6. การจัดหาวัสดุอุปกรณ์
7. การปฐมนิเทศครูใหม่
8. การจัดบริการพิเศษแก่ครู
9. การสร้างความสัมพันธ์แก่ชุมชน
10. การประเมินผลการสอน

จะเห็นได้ว่า งานการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมีมากมายหลายประการ ซึ่งผู้นิเทศภายในโรงเรียนสามารถจะนำไปปฏิบัติได้อย่างไรก็ตามงานทุกงานก็มุ่งที่จะช่วยพัฒนาครูให้สามารถดำเนินการเรียนการสอนไปได้ค้ำย มีเป้าหมายหลัก

ก็คือ การทำให้คุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงสุด และจากแนวคิดของนักการศึกษาทั้งของไทยและต่างประเทศ เกี่ยวกับงานการนิเทศการศึกษาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าแนวความคิดของแฮร์ริส (Harris) มีลักษณะครอบคลุมงานการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงได้ศึกษางานการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จากงานการนิเทศการศึกษาตามแนวคิดของแฮร์ริส (Harris) ทั้ง 10 ด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. การพัฒนาหลักสูตร สังก อุทรานันท์ (2527 : 30) ได้ให้ความหมายของคำว่า "การพัฒนาหลักสูตร" ไว้ 2 ลักษณะ คือ ความหมายแรก หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และอีกความหมายหนึ่งก็คือ เป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย

คอลล์ (Doll. 1978 : 265) กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรไว้ 13 ประการ ดังนี้

1. วางแผนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร
2. ประเมินความเหมาะสมและคุณภาพของ โครงการพัฒนาหลักสูตร
3. อำนวยความสะดวกให้เป็นไปตามนโยบายและปรัชญาของการศึกษา
4. อำนวยความสะดวกในการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในหลักสูตร
5. ใช้ข้อมูลจากการวิจัยและส่งเสริมงานวิจัยในห้องเรียน
6. ประสานงานกับบุคคลอื่นในการจัดการเรียนการสอนพิเศษ เช่น ศึกษานิเทศก์ บรรณาธิการ เป็นต้น
7. ทำงานร่วมกับครูแนะแนวในการที่จะใช้หลักสูตร และงานแนะแนวให้สัมพันธ์กัน
8. เตรียมผู้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตร
9. อำนวยความสะดวกในเรื่องเวลาและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร
10. ช่วยเหลือครู โดยใช้เทคนิคการแนะแนวและที่ปรึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

11. จัดองค์การ และอำนวยการ โครงการที่เกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาที่จัดขึ้นเป็นพิเศษ

12. แนะนำเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรให้ชุมชนได้เข้าใจ

13. ส่งเสริมการติดต่อในโรงเรียนในระดับเดียวกัน

ส่วน แฮร์ริส (Harris 1985 : 13) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรดังนี้ คือ การออกแบบหลักสูตร หรือปรับปรุงหลักสูตรที่จะนำมาสอนในโรงเรียนให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงบุคลากร การจัดหน้ามาตรฐานทางวิชาการ การพัฒนาแผนการสอน และบทเรียน

ข. การจัดระบบการเรียนการสอน

เบอร์ คอบฟิลด์ และเจนสัน (Burr, Coffield and Jenson 1963 : 64-69) ได้เสนอหลักเกณฑ์สำหรับยึดถือในการจัดระบบการเรียนการสอนคือ

1. จะต้องเปิดโอกาสให้ครูรู้จักปัญหา ความต้องการและพฤติกรรมของเด็กที่สอนเป็นอย่างดี
2. จะต้องช่วยให้เด็กได้รับความเสมอภาคทุกคน
3. จะต้องเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของโรงเรียน
4. จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนดำรงชีวิตร่วมกับเพื่อนในหมู่คณะได้อย่างมีความอบอุ่นและมีความสุข
5. จะต้องเปิดโอกาสให้เกิดการฝึกฝนการอยู่ร่วมกันในระบบประชาธิปไตยอย่างมากที่สุด
6. จะต้องช่วยให้เกิดบูรณาการประสบการณ์ทั้งหมดของเด็ก
7. จะต้องกระตุ้นให้ครูได้ให้ความสนใจกับพัฒนาการทุก ๆ ด้านของเด็ก
8. จะต้องยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของเด็ก
9. จะต้องส่งเสริมสมรรถภาพในการสอนของครูให้ดียิ่งขึ้น

เนกเลย์ และอีแวนส์ (Neaglay and Evans 1964 : 104-108)

ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดระบบการเรียนการสอนว่า เป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียน การจัด-

ระบบการเรียนการสอน นอกจากจะมีผลโดยตรงต่อนักเรียนแล้ว ยังมีผลต่อการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรมาใช้ การจักระบบที่ดีจะเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตร ดังนั้นถ้ามีการจักระบบการเรียนการสอนอย่างดีแล้ว จะทำให้การใช้หลักสูตรที่ได้รับการพัฒนามาอย่างดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามถ้าให้นำหลักสูตรที่พัฒนามาดีแล้วไปใช้ในโรงเรียนที่จักระบบการเรียนการสอนไม่ดี ก็จะมีผลเสียได้ยาก ดังนั้นในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรแต่ละครั้ง จะต้องเปลี่ยนแปลงการจักระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนด้วย

สำหรับ แฮร์ริส (Harris 1985 : 17) ได้กล่าวถึง การจักระบบการเรียนว่า หมายถึง การจัดทำแผนงานเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ ในส่วนที่เกี่ยวกับนักเรียน บุคลากร อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องของเวลา และจุดประสงค์การสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ขอบข่ายของงานนี้ ได้แก่ การจัดชั้นเรียน จัดตารางสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดครูเข้าสอน

ค. การบริหารงานบุคคล วิทยุ สาทร (อ้างถึงใน นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ 2525 : 19) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานบุคคลว่า "การบริหารงานบุคคล คือ การที่จะใช้คนทำงานให้ได้ผลดีที่สุด ในระยะเวลาสั้นที่สุด และให้สิ้นเปลืองเงินและวัสดุ น้อยที่สุด ในขณะที่เกี่ยวข้องกับคนที่ทำงานต้องมีความสุข ความพอใจในการทำงาน

วิทยุ สาทร (อ้างถึงใน ชลอ จันทร์กุล 2524 : 41-42) ได้ให้หลักการบริหารงานบุคคลไว้ดังนี้

1. กระบวนการบรรจุแต่งตั้งบุคลากร การบรรจุคนเข้าทำงาน มิใช่เพียงแต่ให้ใครคนใดคนหนึ่งที่มาเพียงอย่างเดียว แต่ต้องคำนึงถึงว่า ผู้ที่ได้รับการบรรจุเข้ามามีความรู้สึกรู้สึกอย่างไรต่องาน มีความไวต่อสถานการณ์ และการติดต่อดำเนินการกับผู้อื่นเพียงใด อนาคตของเขาจะเป็นอย่างไร

2. กระบวนการมอบหมายงาน ในการมอบหมายงานให้คนปฏิบัติ ต้องคำนึงถึงว่างานนั้น ๆ เหมาะสมกับเขาหรือไม่ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงลักษณะและความรู้สึกนึกคิดของผู้รับงานด้วยเสมอ

3. ทะเบียนประวัติของบุคลากรมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะช่วยให้หัวหน้ารู้จักคุณลักษณะของคนได้ดี จะได้รับตัวให้เข้ากันได้ โดยอาศัยทะเบียนประวัติเป็น

แนวทาง

แฮร์ริส (Harris 1985 : 17) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานบุคคล คือ การสรรหา การคัดเลือก และการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากร ตลอดจนการเก็บรักษาทะเบียนเกี่ยวกับบุคลากรด้วย

ง. การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก วิทยุ โทร (2523 : 413-414) ได้เสนอโครงการที่เอื้ออำนวยความสะดวกสบายเพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียนมีประสิทธิภาพดังนี้

1. จัดสถานที่ทำงานและอุปกรณ์การทำงานให้ได้รับความสะดวกสบาย และเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความจำเป็นของหน่วยงานและบุคลากรเท่าที่โรงเรียนจะสามารถอำนวยความสะดวกให้ได้

2. จัดห้องสมุดวิชาการทำเป็นศูนย์วิชาการสำหรับครูได้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มพูน ประสบการณ์ และพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้า

3. จัดหางบ ประมาณซ่อมแซมที่พักอาศัยและบ้านพักครูให้แก่บุคลากรในโรงเรียน

4. จัดสถานที่ ห้องน้ำ ห้องสุขา และสนามพักผ่อนหย่อนใจสำหรับครู
เวลาว่าง

ไวลส์ (Wiles 1967 : 84) ได้วิจัย พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้ครูรักงาน รักโรงเรียน และมีกำลังใจปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยสิ่งอำนวยความสะดวกดังต่อไปนี้

1. สถานที่ที่มีชีวิตชีวา สวยงาม สะดวกสบาย
2. มีเครื่องมือเครื่องใช้พอแก่ความต้องการ

แฮร์ริส (Harris 1985 : 17) ได้กล่าวถึง การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกว่า หมายถึง การวางแผนจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดหาอาคารเรียน อาคารประกอบต่าง ๆ และการพัฒนาคุณลักษณะของเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้เหมาะสม

จ. การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ รุ่ง แก้วแดง (2527 : 17) กล่าวว่า "ถ้ามีสื่อ มีอุปกรณ์ เด็กจะเรียนได้ดี โดยเฉพาะการเรียนที่เป็นนามธรรม" ดังนั้น วัสดุอุปกรณ์การสอนจึงมีความสัมพันธ์กับการใช้หลักสูตร ซึ่งผู้บริหารจะต้องจัดหาเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

อีริกสัน (Erickson 1968 : 22-24) ได้เสนอหลักการจัดวัสดุอุปกรณ์การสอนดังนี้

1. การบริหารอุปกรณ์การสอนที่ดี จะต้องอยู่ในความรับผิดชอบของผู้นำที่มีความรู้ความชำนาญ และสามารถปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรด้านหลักสูตรได้เป็นอย่างดี ตลอดจนได้รับความสนับสนุนค่านงบประมาณ กำลังคน และเครื่องมือเครื่องใช้อย่างพอเพียง
2. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ได้สะดวกตรงตามความต้องการของครูผู้สอน ซึ่งผู้บริหาร โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้คณะครูได้มีส่วนในการคัดเลือกหรือจัดซื้อ
3. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ครูผู้สอนจะต้องสามารถนำไปใช้ได้โดยง่าย นั่นคือ อุปกรณ์จะต้องมีคุณภาพดี มีคนช่วยเหลือ ซึ่งทางโรงเรียนทำได้โดยตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์เป็นส่วนกลาง มีเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ชำนาญประจำอยู่ เพื่ออำนวยความสะดวกและทราวจังหวัดวัสดุอุปกรณ์อยู่เสมอ
4. ควรจัดสรรอุปกรณ์ไว้หลายชนิด เพื่อสนองความต้องการของครูผู้สอน โรงเรียนควรประชุมปรึกษาหารือกับครูผู้สอน เกี่ยวกับการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การสอน ตลอดจนกำหนดโครงการทดลองอุปกรณ์ใหม่ ๆ
5. โครงการจัดวัสดุอุปกรณ์การสอนของโรงเรียน ควรส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนไปด้วย โดยเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้เพิ่มพูนความรู้และทักษะในการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น โดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อจัดประชุมสัมมนา จัดสาธิตการใช้อุปกรณ์การสอนให้แก่ครูผู้สอน

แฮร์ริส (Harris 1985 : 17) ได้ให้ความหมายการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ว่า หมายถึง การตรวจสอบ การประเมินค่า การคัดเลือกวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ว่ามีความปลอดภัย มีประโยชน์ และมีประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมี

ประสิทธิผล

จ. การฝึกอบรมครูประจำการ แฮร์ริส (Harris 1985 : 13) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมครูประจำการดังนี้ คือ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้คณะครูมีความก้าวหน้า และเลื่อนวิทยฐานะสูงขึ้น ซึ่งจะทำให้เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอน

พนัส หันนาคินทร์ (2523 : 60-69) ได้เสนอกิจกรรมในการจัดอบรมครูประจำการไว้ 2 ประเภท คือ

1. กิจกรรมที่ครูทำได้ตามลำพัง ได้แก่
 - (1) การอ่านหรือการฟัง
 - (2) การค้นคว้าหรือศึกษาค้นคว้าวิชาชีพ
 - (3) การทดลองวิจัย
 - (4) การเข้าร่วมประชุมทางวิชาการ
 - (5) การไปสังเกตการสอนในโรงเรียนอื่น
 - (6) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน
 - (7) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียน
 - (8) การลาศึกษาต่อ
 - (9) การประเมินผลตนเอง
2. กิจกรรมที่จัดทำเป็นหมู่คณะ ได้แก่
 - (1) การประชุมคณะครู
 - (2) การพบปะปรึกษาหารือกันเพื่อแก้ปัญหาทางปฏิบัติ
 - (3) การปรึกษางานก่อนเปิดเรียน
 - (4) การจัดครูในรูปแบบการต่าง ๆ
 - (5) การแจกข่าวสารของโรงเรียน

ข. การจัดปฐมนิเทศครูใหม่ แฮร์ริส (Harris 1985 : 17) ได้กล่าวถึง การจัดปฐมนิเทศครูใหม่ว่า คือ การให้ข้อมูลและข่าวสารที่จำเป็นและความเข้าใจการปฏิบัติงานแก่ครูใหม่ ใ้มีโอกาสนประสบความสำเร็จในการทำงาน โดยมีปัญหาน้อยที่สุด

ไวลส์ (Wiles 1967 : 214-217) ได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมในการปฐมนิเทศครูใหม่ดังนี้

1. แสดงให้ครูใหม่ทราบว่า เขาเป็นที่ต้องการของโรงเรียน โดยการแนะนำให้รู้จักครูทุกคนในโรงเรียน เปิดโอกาสให้ครูเก่า ครูใหม่ พูดคุยซักถามซึ่งกันและกันอย่างเป็นกันเอง จะสร้างความคุ้นเคยไ้รวดเร็วขึ้น
2. ผู้บริหาร โรงเรียนต้องแจ้งให้ครูใหม่ทราบถึงงานในหน้าที่และวิธีปฏิบัติให้ครูใหม่ทราบรวมทั้งคอยแนะนำช่วยเหลือในเรื่องส่วนตัวด้วย
3. ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องกระตุ้นให้ครูใหม่รู้สึกว่าคุณเองนั้นมีความสามารถพอเพียง โดยยกตัวอย่างความสำเร็จของครูใหม่รุ่นก่อน ๆ และควรให้รายละเอียดเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบและแนวทางปฏิบัติงานแก่ครูใหม่ เพื่อให้ทราบเป้าหมายและทิศทางในการทำงานและเกิดความรู้สึกมั่นใจขึ้น
4. ให้ครูใหม่เข้าใจประวัติความเป็นมาของโรงเรียน ผลสำเร็จที่ผ่านมา โครงการที่กำลังทำอยู่ เพื่อกระตุ้นให้ครูใหม่มีความพึงพอใจในหน้าที่ที่จะได้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ควรแนะนำให้ครูใหม่รู้จักครูเก่าที่มีชื่อเสียงหรือมีความดีต่าง ๆ เพื่อเขาจะได้ภูมิใจที่ได้ร่วมงานกับผู้ที่มีความสามารถ
5. ควรนำครูใหม่ไปทำความรู้จักกับประชาชนในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยเฉพาะผู้อุปการะโรงเรียน ความใกล้ชิดกับชุมชนนอกจากจะช่วยให้ครูใหม่เกิดความอบอุ่นใจแล้ว ยังเป็นการช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จมากขึ้นด้วย

ข. การจัดบริการพิเศษแก่ครู วิทยุ สาสท (2523 : 412-414) ได้เสนอแนะโครงการที่จะจัดบริการในโรงเรียนดังนี้

1. โครงการค่านเสรษฐกิจ ได้แก่
 - (1) การจัดหาทุนสวัสดิการ
 - (2) จัดจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่มในราคาถูกลงในโรงเรียน
 - (3) จัดบริการร้านสหกรณ์ในโรงเรียน
 - (4) จัดบริการตรวจสุขภาพอนามัยแก่ครูและครอบครัวของครูประจำปี
 - (5) จัดทุนการศึกษาสงเคราะห์แก่บุตรหลานของบุคลากรในโรงเรียน
 - (6) จัดทุนสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่บุคลากรในโรงเรียน

2. โครงการนันทนาการ เป็นโครงการที่มีเจตนารมณ์ที่จะให้บุคลากรในโรงเรียนหลังจากที่ไต่ปฏิบัติงานมาแล้วในระหว่างวัน สัปดาห์ ภาคเรียน หรือปีการศึกษา ก็ดี ไต่มีโอกาสได้รับการพักผ่อนหย่อนใจนอกเวลา เพื่อลดความเครียดทางสมอง ทางอารมณ์ และทางกาย สิ่งที่โรงเรียนควรจัดตามโครงการนี้ ไต่แก่

- (1) การจัดห้องพักผ่อน
- (2) จัดที่สำหรับเล่นกีฬาในร่ม
- (3) จัดไปศึกษานอกสถานที่
- (4) จัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาในร่มและกลางแจ้ง
- (5) จัดประชุมพบปะสังสรรค์รื่นเริง
- (6) จัดชั่วโมงว่างให้มีการพักผ่อน
- (7) จัดมุมหนังสือในห้องสมุดที่สมาชิกสนใจอ่านในเวลาพักผ่อน

แฮร์ริส (Harris 1985 : 17-18) ไต่ให้ความหมายการจกบริการพิเศษ หมายถึง จกบริการเพื่อสนองจุดมุ่งหมายหลักของการสอนของโรงเรียน ไต่แก่การจกบริการที่สัมพันธ์กับเป้าหมายในการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยการเลือกโครงการที่เหมาะสมที่สุดที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนมิใช่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน-การสอน

๗. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน แฮร์ริส (Harris 1985 : 18) ไต่ให้ความหมายการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คือ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน โดยใช้การเรียนการสอนเป็นสื่อ เช่น การให้ข่าว การขอความร่วมมือการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งต่าง ๆ

โรงเรียนกับชุมชนโดยปกติก็มีความสัมพันธ์กันอยู่แล้ว แต่ยังคงมีความจำเป็นจะต้องเสริมความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีต่อกันให้อยู่ในสภาพที่แน่นแฟ้นอยู่เสมอ เราจะเห็นว่าโรงเรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนจะมีความก้าวหน้าเป็นอย่างไร ทั้งในด้านวัตถุและในด้านการให้การศึกษอบรมแก่นักเรียน สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้โรงเรียนกับชุมชน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน คือ การประชาสัมพันธ์

พนัส หันนาคินทร์ (2523 : 239-241) ไต่กล่าวถึง จุดมุ่งหมาย

ของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ ดังนี้

1. แดงข่าวสารต่าง ๆ ที่ผู้ปกครองนักเรียนต้องการทราบ
2. ชักความเห็นที่ขัดแย้งระหว่างชุมชนกับโรงเรียน แก่ความเข้าใจผิดต่าง ๆ ที่ผู้ปกครองมีต่อการเรียนการสอน
3. ป้องกันการวิพากษ์วิจารณ์อย่างไม่เป็นธรรมต่อบุคลากรในโรงเรียน
4. สนับสนุนให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการศึกษาและมองเห็นแนวทางที่จะศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ
5. เพิ่มความเชื่อมั่นที่ผู้ปกครองมีต่อโรงเรียน

เอลส์บริ และคณะ (Elsbree and others 1964 : 14) ได้เสนอหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. จะต้องดำเนินกิจการภายในโรงเรียนให้ไต่ผลดี ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นก่อนที่จะชักชวนให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน
2. จะต้องรู้จักชุมชนอย่างถี่ หัดนี้เพื่อโรงเรียนจะได้จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในการดำเนินชีวิตของนักเรียน ซึ่งจะก่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก
3. จัดบริการให้แก่ชุมชน เช่น ให้อิมสถานที่และอุปกรณ์เพื่อจัดงานหรือเพื่ออพยพหนีภัยต่าง ๆ บริการทางคำปรึกษาการก็เป็นสิ่งที่โรงเรียนสามารถทำได้ เช่น จัดการศึกษาผู้ใหญ่ เปิดสอนวิชาชีพระยะสั้น เป็นต้น
4. ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เช่น สิ่งของ สถานที่ บุคลากร ตลอดจนสถาบันหรือองค์กรต่าง ๆ ที่สามารถนำมาเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนได้ อาจจะมีเชิญบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากรในโรงเรียน เป็นการให้เกิดโรคติดต่อผู้ที่ได้รับเชิญและผู้ได้รับเชิญก็จะมีความรู้สึที่ดีต่อโรงเรียน
5. อำนวยความสะดวกในเรื่องระบบสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน ถือเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องแจ้งข่าวสารทางโรงเรียนให้ชุมชนทราบ และต้องเปิดโอกาสให้โรงเรียนได้รับข่าวสารจากทางชุมชนด้วย จะต้องเป็นการสื่อสารที่มีลักษณะเป็นสองทาง

6. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามาเยี่ยมชมกิจการของโรงเรียน เช่น ในการจัดงานต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ การแข่งขันกีฬา เป็นต้น หรือแม้ในวันปกติ อาจจะเชิญผู้ปกครองนักเรียนมาดูการเรียนการสอน อาจจะให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะหลังจากที่มีการสังเกตการสอนแล้วก็ได้

7. ป้องกันปัญหาบางประการที่จะกระทบกระเทือนความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยงานในชุมชนที่มีอิทธิพลต่อชุมชนมากที่สุดที่จะช่วยพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้นทุกทาง รวมทั้งปลูกฝังให้สมาชิกของชุมชนมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

๗. การประเมินผลการสอน สังก์ อุทรานันท์ (2526 : 99-100) ได้กล่าวถึง การประเมินผลการสอนว่า เป็นการตรวจสอบผลผลิตว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตาม จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพียงใด โดยการประเมินจากการทำกิจกรรมจากการทดสอบ ความรู้หลังการสอนหรือจากการสรุปความเข้าใจของผู้เรียน ซึ่งควรจะประเมินจากผลงานหลาย ๆ อย่างประกอบกัน ควรจะประเมินว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยมีความเข้าใจ มีทักษะและมีเจตคติในเรื่องที่ได้เรียนมาแล้วเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ที่ได้กำหนดไว้เพียงใด ซึ่งจะเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงแก้ไขในการเรียน- การสอนครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น เพราะทำให้ทราบพื้นฐานของผู้เรียนสำหรับเตรียมการสอน ในครั้งต่อไปอีกด้วย

ส่วน ชารี มณีศรี (2527 : 212-213) ได้กล่าวถึงหลักการ ประเมินผลไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. การประเมินผลควรใช้กลวิธีหลาย ๆ วิธี
2. การประเมินผลจะต้องได้รับความร่วมมือจากครู นักเรียน ชุมชน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารการศึกษา

3. การประเมินผลจะต้องให้สัมพันธ์กับหลักสูตร เช่น ถ้ามีการใช้หลักสูตร ใหม่ ต้องใช้ระเบียบการวัดผลใหม่ด้วย

4. โครงการวัดผลควรจะได้เป็นไปตามแนวทางของความมุ่งหมายทางการศึกษา ความเจริญงอกงามของบุคคลอันเกิดจากการได้รับการศึกษามีผลสะท้อนถึงสังคม ชุมชน ประเทศชาติ ให้พลอยเจริญงอกงามไปด้วย ฉะนั้นต้องวัดความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการศึกษาคด้วย

5. การประเมินผลควรใช้วิธีวัดผลหลาย ๆ อย่าง เช่น วัดผลงาน ทักษะคติ นิสัยในการทำงาน ความสม่ำเสมอในการทำงาน การเรียนของเด็ก การสอน และการใช้วัสดุอุปกรณ์ของครู เป็นต้น

6. ครูทุกคนควรมีส่วนร่วมในการวัดผล ร่วมมือกันทดลองหาวิธีที่เหมาะสม

7. การประเมินผลต้องกระทำติดต่อกันไปเรื่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอ จะได้ผลที่แน่นอน และถ้าพบข้อบกพร่องจะได้แก้ไขได้ทันที

8. โครงการประเมินผลควรยืดหยุ่นได้ และใช้หลาย ๆ วิธี เช่น การสัมภาษณ์ สังเกต สอบถาม ทดสอบ การรายงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ใช้ว่าควรจะเลือกใช้วิธีใด

9. เกณฑ์ที่ผลในการประเมินไว้เป็นหลักฐาน

สำหรับ แฮร์ริส (Harris 1985 : 18) ได้กล่าวถึง การประเมินผลว่า หมายถึง การวางแผนการจึกระบบประเมินผลและการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อประเมินกิจการต่าง ๆ ทุกด้านของโรงเรียน ที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการเรียนการสอน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้มีผู้ทำการวิจัยที่แตกต่างกัน เช่น

กาญจนา จงรักษ์ (2512 : 111-113) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาสายสามัญในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา สรุปได้ว่า ต้องการให้ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการให้ความช่วยเหลือในด้านการนิเทศการสอน ดังนี้

1. นิเทศการสอนวิชาที่มีความถนัด

2. ส่งเสริม สนับสนุนในการเชิญศึกษานิเทศก์หรือผู้ชำนาญการสอนอื่น ๆ มานิเทศการสอนให้กับครูอาจารย์ตามสายวิชาอย่างน้อยเทอมละครั้ง
3. ส่งเสริม และสนับสนุนให้ครูไปอบรม ให้มีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ
4. ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ผู้ชำนาญการสอนในโรงเรียน ช่วยนิเทศกันเอง เพื่อปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

ฐจิต อาศัณบุญ (2518 : 98) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้หลักสูตรแบบกว้าง" ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา สรุปได้ว่า งานที่หัวหน้าหมวดวิชามีการปฏิบัติน้อย ได้แก่ การสาธิต การสอน การจัดหาผู้เชี่ยวชาญมาสาธิตการสอน การจัดให้ครูมีโอกาสสังเกตการสอนในห้องเรียน

อุทัย สร้อยสุข (2520 : 225-226) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "หน้าที่คานการศึกษาของอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนมัธยมศึกษา" ผลการวิจัยสรุปว่า งานนิเทศการศึกษาที่อาจารย์ใหญ่ส่วนมากไม่เคยปฏิบัติ ได้แก่ การจัดให้มีการสัมมนาครูเกี่ยวกับวิธีสอน โดยร่วมกับอาจารย์ใหญ่ในโรงเรียนใกล้เคียง การจัดครูไปเยี่ยมโรงเรียนอื่น การจัดให้มีการสาธิตการสอนขึ้นในห้องเรียน การจัดให้มีการวิเคราะห์และประเมินค่าแบบเรียนที่ใช้อยู่ในห้องเรียน การหาข้อมูลจากผู้ปกครองและบุคคลในห้องอื่นเกี่ยวกับเนื้อหาที่นำมาสอนเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตร การจัดให้มีคณะกรรมการดำเนินการศึกษาวิจัยคานการเรียนการสอน และการบริหาร การจัดให้มีแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูเป็นรายภาคเรียน การจัดให้มีธนาคารข้อสอบขึ้นในห้องเรียน

กฤษณี น้ำเพชร (2521 : ฉ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "วิธีปฏิบัติในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา" ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การปฏิบัติในคานกระบวนการในการจัดการนิเทศภายในผู้บริหารและครูมีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อยเกือบทุกคาน

เสาวภา เขาวนชลากร (2525 : 274-277) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมส่วนกลาง สังกัดกองการมัธยมศึกษา" โดยศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง เกี่ยวกับ

งานนิเทศการศึกษาที่ควรจัดขึ้นภายในโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกัน และอยู่ในระดับเห็นด้วย และพบว่า ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในการจัดการนิเทศการศึกษา ภายในโรงเรียน เนื่องมาจากการขาดเงินงบประมาณ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญ ครูส่วนใหญ่ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการนิเทศอย่างแท้จริง ตลอดจนไม่ศรัทธาในตัวผู้นิเทศภายใน

จากงานวิจัยที่เสนอมานี้ พอสรุปได้ว่า งานค้ำงานนิเทศการศึกษาภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อยมาก ทั้ง ๆ ที่การนิเทศการศึกษาเป็น กระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะช่วยปรับปรุง พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้มีคุณภาพ ทั้งนี้อาจจะมีสาเหตุมาจากความไม่รู้ ไม่เข้าใจ ในเรื่องงานการนิเทศภายในโรงเรียนโดยแท้จริงของบุคลากรภายในโรงเรียน ทำให้ขาดการวางแผนงานค้ำงานนิเทศภายในโรงเรียน จึงทำให้การทำงานไม่เป็นระบบและ ขาดความต่อเนื่อง ฉะนั้นจึงสมควรที่จะศึกษาการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยม- ศึกษา เพื่อผลการวิจัยจะทำให้ทราบว่า งานการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยม- ศึกษา นั้น แต่ละงานได้รับการปฏิบัติมากน้อยอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานการนิเทศการศึกษาภายใน โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย